Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа (,,Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02 и 82/08, 167/10 и 51/11) и член 25 став 2 и член 31 од Законот за основно образование (,,Службен весник на Република Македонија” бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16 и 127/16), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **пеење** за I (прво) одделение на основното музичко и балетско образование.

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ПЕЕЊЕ

I ОДДЕЛЕНИЕ

ОСНОВНО МУЗИЧКО И БАЛЕТСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, септември 2016

1. ВОВЕД

Во основното музичко училиште, на наставниот предмет пеење можат да се запишат ученици кои наполниле 12, 13 и 14 години.

Целта на наставата по пеење е на учениците да им се развие љубов кон пеењето и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и хорско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела, поткрепени со музички знаења во однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа. Наставната програма за пеење треба да го оспособи ученикот/ученичката технички да го совлада пеењето – гласот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

- **Фонд на часови:** 1 час неделно по 40 минути, 36 часа годишно**.**
- **Статус на предметот:** задолжителен.

2. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД I - III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да објаснува за инструментот – глас и неговите карактеристики и изразни можности;
- да развива интерес кон гласот и музиката;
- да се запознае со основите на дишењето – дијафрагма, теоретски и практично со позиција и вокали;
- да ги усвои потребни знаења за мелодиско и ритмичко читање и пеење на нотен текст;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развива музичката меморија;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да демонстрира правилно држење на телото при пеење;
- да стекнува љубов кон класичната музика.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО I ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да објаснува за инструментот – глас и неговите карактеристики и изразни можности;
- да се запознае со основите на дишењето – дијафрагма, теоретски и практично со позиција и вокали;
- да објаснува за органите за дишење;
- да го развива внатрешниот слух;
- да го развива чувството за ритам;
- да го разликува траењето на нотните вредности и паузи (цела, половина, четвртина, осмина);
- да демонстрира правилно дишење при изведување на композиции во различно темпо и со различна динамика;
- да развива љубов кон вокалното пеење.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема 1: ИНСТРУМЕНТ – ПЕЕЊЕ, НЕГОВИ КАРАКТЕРИСТИКИ И ТЕХНИКИ; ДИШЕЊЕ И НЕГОВА ПРИМЕНА ВО ПЕЕЊЕТО			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да објаснува за инструментот – глас; - да демонстрира правилен начин на отворање на устата; - да разликува вокали и консонанти; - да покажува како правилно се обликува устата; - да демонстрира правилен пејачки став;	Запознавање со инструментот - глас	Инструмент – глас Импостација Вокали Артикулација Дикција	- Разговор за поврзаноста на говорот, поезијата и музиката. - Демонстрирање правилен начин на отворање на устата. - Демонстрирање како се формираат вокалите и правилен изговор, притоа користејќи огледало за да се добие правилна и појасна слика за поставување на телото, мимиката на лицето и воочување на грешките.
- да дискутира за карактеристиките на тонот; - да развива способност за прецизно интонирање на тонската висина; - да разликува боја на глас (темна, светла, метал); - да ги препознава другите гласови; - да се приспособува да развива опсег – распон на гласот; - да објаснува за музичката писменост;	Тон и неговите карактеристики	Интонација Тон (јачина, траење, висина и боја) Боја (темна светла, метал) Видови гласови (машки, женски, детски) Опсек – распон Имиња на тонови Виолински клуч	- Пеење на лесни вежби со прецизно интонирање на тонските висини. - Пеење наставник – ученик со воочување на разликата помеѓу возрасен глас (оформен) и детски глас. - Посета на концерти при што ученикот/ученичката ќе има можност да споредува боја и видови гласови. - Дискусија по посета на концертот за видовите гласови. - Пеење разни вежби со можност за проширување на распонот на гласот.

			Методи: - монолошка; - дијалошка; - демонстративна.
- да се приспособува преку слушање музика да одржува чиста интонација; - да го развива внатрешниот слух; - да ја развива музичката меморија;	Звучен приемник – уво	Увото – звучен приемник Воздухот – звучен пренесувач	- Слушање познати и лесни композиции; - демонстрирање како се пренесува музиката од устата во увото преку најчест звучен пренесувач - воздухот; - демонстрирање звучен приемник поврзан со звучен пренесувач на воздухот (наставник – ученик).
- да се приспособува да слуша композиции со динамичко нијансирање;	Пеење и слушање композиции, воочувајќи ги динамичките нијанси	Силно – форте (Ф) Тивко – пијано Крешендо – постепен премин кон посилно Декрешендо – постепен премин кон потивко	
- да демострира правилен начин на презентација на атака;	Пеење на атака, односно почеток на звукот	Атака (мека, тврда, придушена)	- Пеење лесни мелодиски мотиви со цел да се повторат автентично. - Изведување динамички најансирања и согледување на разликата; - демонстраторски метод преку вокали за почеток на тонот – објаснување на атаката.
- да објаснува за различни техники на артикулација на тонот;	Со пеење да се објаснат различните видови артикулација на тонот	- Артикулација - легато - стакато - вокализи со солмизација	- Демонстраторски метод преку вокали, каква треба да биде атаката (најубава и најкористена е меката атака).

- да ги користи сите елементи за правилна интерпретација при пеењето; - да демонстрира вокална интерпретација на зададени мелодии со одредена стилска мотивација;			- По слушање и демонстрирање следи разговор за видовите на артикулација (посочување дека легатото е најчест и најубав облик на тонска артикулација)
- да се приспособува да интерпретира во соодветно темпо; - да се приспособува за правилен контакт со пијано придружба;	Темпо	- Брзо - Бавно - Умерено	- Слушање лесни композиции со воочување на соодветното темпо. - Посета на концерти или јавни часови со пијано придружба.
- да го развива чувството за ритам; - да покажува правилно броење и тактирање; - да се приспособува на рамномерна пулсација; - да разликува дводелен од троделен метар;	Ритам Рамномерна пулсација Дводелност (прва, втора) Троделност (прва, втора, трета)	Пулсација Парлато	- Парлато расчитување на композициите.
- да ги препознава нотните вредности и паузи; - да го разликува траењето на нотите вредности; - да се приспособува да ги	Нотни вредности Цела нота Половина нота Четвртина нота Осмина нота	Цела нота Половина нота Четвртина нота Осмина нота Цела, половина, четвртина и осмина пауза	- Пеење еден вокал (запознавање со траењето на нотните вредности и паузите) - Изведба на вежби каде се застапени нотните вредности и паузи.

користи нотните вредности и паузи;	Цела, половина, четвртина и осмина пауза.		Методи: - монолошки; - дијалошки; - демонстративен.
- да објаснува за органите за дишење; - да ги именува органите за дишење; - да разликува мускули (градни, абдоминални, меѓуребрени); - да ги употребува органите за дишење;	Дишење Органи за дишење Дишење на нос и уста	- Дијафрагма - Бели дробови - Душник - Мускули (градни, абдоминални, меѓуребрени)	- Објаснување (преку уста или видео - запис) за дијафрагмата како орган за поставување на тонот); - разни вежби за правилна примена на дијафрагмата; - вежби за правилно земање воздух; - вежби за различни видови темпо; - брзи темпа – краток воздух; - бавни темпа – широк воздух(начиот на активност е ист), земање воздух преку нос, а испуштање преку уста.
- да објаснува за органите кои го формираат тонот; - да ги именува органите кои го формираат тонот;	Органи за формирање на тонот	Гласни жици: Грклан (прстенеста, епиглотна и штитна рскавица)	- Објаснување (преку слика или видеозапис) за органите за кои го формираат тонот.
- да објаснува за органите кои го обликуваат тонот; - да ги употребува и воспостави координирана работа преку органите за дишење со орагните за формирање и обликување на тонот;	Органи за обликување на тонот	- Усна празнина - Усни - Заби - Тврдо, меко непце - Јазик - Ресичка, крајници, ждрело.	- Објаснување (преку слика или видеозапис) за органите за кои го обликуваат тонот.

- да демонстрира правилен начин на дишењето; - да демонстрира правилно дишење при изведување на композиции во различно темпо.			- Изведба на разни вежби за правилен начин на дишење. Методи: - монолошки; - дијалошки; - демонстративен.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Учениците да го чуваат своето здравје, да се трудат да одржуваат правилен став во пеењето, вежби за развој на градниот кош, целни вежби за развој на градниот кош и дијафрагмата и сл. Слушање познати вокални дела, како и посета на концерти, оперски претстави и други музички манифестации.

Препораки за користење на годишниот фонд на часови (орентационо планирање на наставните часови по наставни теми и целини):

- Тема I : - запознавање со инструментот – глас - 2 часа;
  - вежби за дишење - 10 часа;
  - вежби со солмизација - 24 часа.

- **Наставни средства:**
  - пијано;
  - учебници по избор на наставникот;
  - посета на концерти и други музички манифестации;
  - интернет – образовни портали;
  - списанија;
  - аудио – визуелни средства.

ЛИТЕРАТУРА ЗА РАБОТА:

- Ј. Конконе – вежби со солмизација;
- Ф. Абт – вежби со солмизација;
- Ф. Зајбер – вежби со солмизација.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Постигањата на учениците се оценуваат континуирано во текот на целата година. Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл.
Наставникот ја оценува способноста на ученикот со аналитички приод во изучувањето на дадени музички дела, техниката на изведба на дадени музички дела и уметничката интерпретација. За секое тромесечје добива оценка за поминатиот материјал, според критериумите за оценување на учениците по овој предмет.
Оценувањето се врши со помош на континуирано следење на напредувањето на ученикот/ученичката на редовните часови, јавните часови, на настапите, концертите, натпреварите и годишните испити по пеење.
Ученикот/ученичката што ќе покаже незадоволителни резултати во поглед на техничко - уметничка интерпретација на музичките дела и нема да го реализира предвидениот задолжителен материјал по предметот, се упатува на поправен испит.

Годишен испит за учениците се спроведува во јуни:

I одделение:
- Две вокализи со солмизација.

Наставникот има право да ја креира и прилагоди наставата по пеење, според можностите и спецификите на гласот на ученикот/ученичката.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Целите и задачите на наставниот предмет пеење се реализираат во кабинет за индивидуална настава, опремен со потребните наставни и нагледни средства според нормативот за музичко училиште.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа може да ја изведува наставник дипломиран на факултетот за музичка уметност, вокално – инструментален оддел, инструмент соло пеење.

9. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката треба правилно да е поставен/а (држење на телото), правилно да дише, правилно да го импостира гласот и да ја изведува наставата напамет со пијано придружба.

10. ПОЧЕТОК Н А ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: **1.9.2016 година**

11. ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **пеење** за (I) прво одделение на тригодишното основно музичко образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди министерот за образование и наука

МИНИСТЕР

Арх. бр. 12-15458/1
10.11.2016 год.

____
Pishtar Lutfiu

Изготвил: работна група, координатор д-р Анкица Витанова, раководител на одделение
Контролирал: Трајче Ѓорѓијевски, раководител на одделение
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор